

Do nového roku 2015 jsme si nejčastěji přáli štěstí a spokojenost. Kolik z toho potřebují investoři?

Peníze prý štěstí nekoupí. To je pravda. Z nových výzkumů chování lidí ale vyplývá, že větší množství peněz obvykle patří v průměru těm šťastnějším. Jako u každé mentální zkratky je ale vztah mezi štěstím a penězi komplikovanější - ať už v kategorii majetku, příjmů nebo investic.

Dá se poznat, jak jsou nyní, v době (stále ještě) rostoucích trhů, investoři spokojeni se svými investičními výsledky? Světové burzy rostou prakticky nepřetržitě od roku 2009 a americký akciový index Dow Jones v prosinci vyšplhal na (nominální) historické maximum 18,000 bodů. Přinesl tak investorům úctyhodné průměrné roční zhodnocení 19 %. Růstový trend se na trhy vrátil po strmém pádu cen akcií finančního sektoru, průmyslu, technologií a vzpomeňme ještě jakých dalších. To vše po zásazích centrálních bank, kvantitativním uvolňování i nové regulaci, které podle ekonomů odvrátily hrozící opakování Velké hospodářské deprese.

Jaké jsou pocity klientů na dnešních trzích?

Nápoředu loni přinesla britská studie. Ta zkoumala "náladu" 600 aktivních klientů společnosti Barclays Stockbrokers, kteří investovali ve svých portfoliích v období 2008 až 2010. Podle ní tito investoři ke své spokojenosti požadovali v průměru dost vysoké výnosy. A své nároky navíc zvyšovali po finanční krizi, v průměru až na 6 % za jediné čtvrtletí (26 % p.a.). Nespokojenost u nich vyvolávala představa poklesu portfolia za tři měsíce pod nulu. Individuální očekávání se samozřejmě vysoce různila: Někdo byl vděčný za očekávaný tříměsíční výnos okolo nuly, jiný investor požadoval vysokých 20 %. Dlouhodobým investorům, starším nebo finančně vzdělanějším investorům stačil poměrně nižší výnos - loterijní výsledky rádi přenechali akciovým traderům.

Studie z čínského trhu z roku 2009 pak ukázala jiný obrácený vztah: Čím se lidé cítili šťastnější ve svém obyčejném životě, tím vyšší spokojenost pociťovali u svých investic. Spokojenost s investicemi navíc měla tvar "U" v závislosti na věku investora: mladší a starší investoři byli shodně spokojenější než investoři středního věku. Na spokojenost s investicí měla také vliv volba investiční strategie - před aktivním obchodováním vedla strategie kup a drž.

Proč jsou pocity a nálada lidí při investování tak důležité

Výzkumníkům z oblasti behaviorálních financí ani praktičtěji zaměřeným finančním poradcům se dosud nepodařilo přijít na to, jak emoce lidí od investování oddělit. Prudké pohyby burzovních indexů často v naší "ještěřčí" části mozku vyvolávají nežádoucí emoce jako je chamtivost a strach. Propad cen akcií v hlavním roce finanční krize 2008 byl tak prudký a hluboký, že smazal veškeré burzovní zisky investorů, kteří se zúčastnili býčí rallye mezi lety 2003 a 2007. Podle amerických finančních poradců zažívali investoři nejčastěji hněv na nepřízeň osudu a svého makléře. Ale také žárlivost na bohatší a úspěšnější investory, kterým se (náhodou) z trhu podařilo odejít včas.

Emoce jako součást investování mají přitom podle finančních ekonomů tři negativní důsledky: Za prvé, dokáží zborit každou dlouhodobě zamýšlenou investiční strategii, když původní racionální záměry klientů "dlouhodobě investovat", "investovat pravidelně" nebo "nespekulovat" berou za své.

Za druhé, emoce stojí za velkými toky peněz, výprodeji či nákupní horečkou, v extrémních obdobích burzy (stádní instinkt). Ovlivňují jak ceny akcií, tak třeba objemy majetku v portfoliích investičních fondů.

Za třetí, vedou ke ztrátě důvěry v poradce a funkci kapitálových trhů, či extrémním stanoviskům typu "už nikdy nebudu investovat". Problémem podle britského týdeníku The Economist je, že řada drobných investorů, kteří si prožili velké finanční ztráty roku 2008, zůstala frustrována a zklamána a tento pocit je bude ještě dlouho provázet. A může je nadobro odradit od dlouhodobého spoření na penzi nebo přimět, aby se propříště akciím vyhnuli širokým obloukem.

Jaký bude rok 2015 po stránce investorského štěstí?

Ne zase tak jednoduchý. Záleží, co si pod tímto pojmem představujeme: Dlouhodobé výnosy? Americká investiční společnost Vanguard je aktuálně na horizontu 15 let odhaduje o dost níže než před krizí - na 5-8 % ročně pro akcie a 2-3,5 % pro globální dluhopisové portfolio. Výnosy v tomto konkrétním roce? Ty může ovlivnit příchod kvantitativního uvolňování ECB, nově probuzená řecká (španělská, portugalská) krize či případný návrat eurozóny do recese.

Podle řady studií přispívají u lidí nezávisle na kontinentu, zemi nebo povolání k příjemným pocitům výše majetku a vysoké příjmy. Vliv na naši celkovou spokojenost má také dostatečná finanční rezerva a nízké dluhy. Cesta k bohatství a zabezpečení se však pro běžné investory v roce 2015 ztížila: česká vláda zavírá možnost soukromě si spořit na penzi ve 2. pilíři, investiční fondy budou mít nižší výnosy po zvýšení daně z příjmů z 5 na 19 % a z ubývajících českých akciových emisí na pražské burze se už nedá poskládat rozumné investiční portfolio.

Možnost investovat do podílových fondů nebo zahraničních akcií však naštěstí nikdo neomezuje. Spořit nebo investovat si sám se obezřetnějším podle tohoto investičního horoskopu stále vyplatí. Třeba podle Bruce Rymana z Wall Street Journal, který investorům radí: "Už na začátku pracovní kariéry mne zkušenější kolegové pobízeli, abych si nezávisle na výplatě, z ní měsíčně spořil 10 % a vybudoval si rezervu ve výši půlročního platu. Musím říci, že pocit, že jsem to dokázal, a mám až „začne pršet“ dost naspořeno, je uklidňující. Když se budete tímhle pravidlem "10% a 6 měsíců" řídit, možná, že nebudete o nic víc šťastnější, ale spokojenější určitě."

Miloš Filip, CFA

autor je manažerem Institutu pro finanční poradenství